

ÖĞRETMENLERİN SINIF ORTAMINDA KARŞILAŞTIKLARI İSTENMEYEN DAVRANIŞLAR VE BU DAVRANIŞLARLA BAŞ ETME STRATEJİLERİ*

*Celal Teyyar UĞURLU***

*Soner DOĞAN****

*Gamze ŞÖFÖRTAKIMCI*****

*Deniz AY******

*Hızır ZORLU******

ÖZET

Çalışmanın amacı, öğretmenlerin sınıfta en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışları ve bu istenmeyen davranışlarla baş etmede en sık kullandıkları stratejileri saptamaktır. Araştırmanın örneklemi, uygun/kazara örnekleme yöntemi kullanılarak Sivas ve Tokat illerinde farklı ilkokul ve ortaokullarda çalışan 73'ü kadın, 77'si erkek toplam 150 öğretmenden oluşmaktadır. Veriler içeriğinde açık uçlu ve kapalı uçlu sorulara yer verilen bir anket formu ile toplanmıştır. Bu kapsamda araştırma hem nitel hem de nicel yöntemin birlikte kullanıldığı karma desende yapılandırılmıştır. Nitel bölümde katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorudan elde edilen veriler içerik ve betimsel analiz yöntemleriyle irdelenmiştir. Nicel bölümde, istenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandıkları baş etme stratejilerinin kullanım sıklığını gösteren yapılandırılmış sorular kullanılmıştır. Elde edilen cevaplar frekans ve yüzde analizi yapılarak yorumlanmıştır. Nitel bölümde en sık karşılaşılan istenmeyen davranış öğrencilerin kendi aralarında konuşma davranışı olarak ortaya çıkmıştır. Bu istenmeyen davranışla baş etmede en çok ceza verme ve sözlü uyarı stratejileri kullanılmıştır. Nitel bölüme genel olarak bakıldığında ise baş etme stratejilerinden en çok sözlü uyarı stratejisinin (N:75), ikinci olarak ise ceza verme stratejisinin (N:44) kullanıldığı görülmektedir. Nicel bölümden elde edilen verilere göre öğretmenler, öğrencilerin dersin akışını engelleyen davranışları karşısında en çok % 15,4 oranla sözlü uyarı, kişi ve kişilere zarar verici davranışları karşısında en çok % 16,5 oranla sözlü uyarı, toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları karşısında en çok % 18,4 oranla davranışın nedenini araştırma, sorumluluklarını yapmama ile ilgili davranışları karşısında en çok % 16,7 oranla davranışın

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: celalteyyar@yahoo.com.

*** Yrd. Doç. Dr. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, El-mek: snr312@gmail.com

**** Yüksek lisans öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

***** Yüksek lisans öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

***** Yüksek lisans öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü.

nedenini araştırma, derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışları karşısında en çok %15,1 oranla sözlü uyarı stratejisini kullanmışlardır. Genel olarak istenmeyen öğrenci davranışları karşısında en çok % 14,76 oranla davranışın nedenini araştırma, ikinci olarak % 14,4 ile sözlü uyarı stratejisi kullanıldığı görülmüştür. Bu sonuçlara göre nitel verilerin nicel verileri kısmen desteklediği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Sınıf Yönetimi, İstenmeyen Öğrenci Davranışları, Baş Etme Stratejileri, Öğretmenler

UNDESIRABLE BEHAVIORS FACED BY TEACHERS IN CLASSROOM ENVIRONMENT AND COPING STRATEGIES WITH THESE BEHAVIORS

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the undesirable behaviors frequently faced by teachers in the classroom and the coping strategies with these undesirable behaviors most frequently used by the teachers. The research sample consists of a total of 150 teachers, 73 of which are females and 77 of which are males, serving in different primary and secondary schools in the provinces of Sivas and Tokat by using convenience/random sampling. The data was collected through a questionnaire in the context of which there are open-ended and closed-ended questions. In this context, the research is structured in a mixed pattern in which both qualitative and quantitative methods are used together. The data obtained from open-ended questions posed to participants in the qualitative part, were examined through content and descriptive analysis. In the quantitative part, structured questions showing the frequency of the use of coping strategies by teachers against undesirable behavior, were used. The obtained answers were interpreted by frequencies and percentages analysis. The most common undesirable behavior in qualitative part was found to be the students' talking behavior among themselves. In coping with this undesirable behavior, punishment and verbal warning strategies ensue as the most frequently used ones. As an overview to the qualitative part, it is seen that verbal warning strategy (N:75) is the most frequently used one while punishment strategy (N: 44) is ranked number two. According to the data obtained from the quantitative part, the teachers mostly used the strategies of verbal warning with a rate of 15,4% against behaviors that prevents the flow of the course; verbal warning with a rate of 16,5% against destructive behaviors towards others, investigation of behavior cause with a rate of 18,4% against behaviors improper to societal expectations, investigation of behavior cause with a rate of 16,7% against behaviors related to nonfulfillment of responsibilities, verbal warning with a rate of 15,1% against behaviors seen as a lack of interest in the course. In general, it is seen that investigation of the behavior cause with a rate of 14,76% and verbal warning with a rate of 14,4% are respectively the most frequently used strategies against undesirable student behaviors. According to these results, we can say that quantitative data are partly supported by qualitative data.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Key words: Classroom Management, Undesirable Student Behavior, Coping Strategies, Teachers

Giriş

Bilimsel ve teknolojik çalışmaların hız kazandığı günümüz dünyasında, bilgiyi sorgulayan, araştıran, geliştiren nitelikli insana duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Toplumlar ihtiyaç duydukları bu nitelikli insan gücünü ancak nitelikli bir eğitim sistemiyle elde edebilirler. Eğitim sisteminin en işlevsel organı ise okullardır. Okulların amacı, sağladıkları olanaklarla, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda çağdaş bir birey olarak yetiştirerek, toplumsal yapıya uyum sağlamalarına yardım etmektir. Sosyal bir sistem olarak okul bireyi toplumdan alır ve yetiştirerek tekrar topluma sunar (Çelik, 2002). Bir başka ifade ile eğitimle bireyin davranışları toplumsal normlara uygun hale getirilmeye çalışılır (Kocabey, 2008). Eğitimin hedeflediği öğrenci kazanımlarının okullarda kazandırıldığı yerler ise sınıflardır (Arabacı, 2005).

Formal eğitimin başlangıç noktası olan okullar ve okulların en küçük birimi olan sınıf içerisinde amaçlanan sonucun elde edilebilmesi için tüm bileşenlerin bir birleri ile olumlu ilişki içerisinde, birbirlerini tamamlayacak şekilde düzenlenmiş olması gerekmektedir (Kocabey, 2008; Terzi, 2002). Hedeflenen kazanımların öğrencilere kazandırılması, okulun iyi bir öğrenme çevresine dönüştürülerek, okul yöneticisi tarafından yürütülmesiyle ve sınıfta da öğretmenin etkili bir sınıf yönetimi ortaya koyması ile mümkün olacaktır (Sarpkaya, 2010). Bu da eğitim ortamlarında etkili bir okul ve sınıf yönetiminin var olması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Sınıf yönetimi, farklı eğitim kuramlarının dayandıkları felsefelere bağlı olarak farklı şekilde tanımlanmaktadır. Terzi'ye göre (2002) sınıf yönetimi bir yöntem olarak, öğretmenlerin sınıf içi kadar, dışını da kapsayan yönetim becerileri üzerine yoğunlaşmaktadır. Sarıtaş (2000) ise sınıf yönetimini öğretmen, öğrenci, program, içerik, zaman, mekân, teknoloji, yöntem arasında etkili bir eşgüdümleme gerçekleştirerek sınıfı öğrenmeye elverişli bir ortama dönüştürmeye yönelik etkinliklerin tümü olarak tanımlar. Diğer yandan Erdoğan (2003) sınıf yönetimini, belirli amaçların gerçekleştirilmesi için planlama, örgütlenme, koordinasyon, iletişim ve değerlendirme gibi fonksiyonlara ilişkin ilke, kavram, teori, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli bir şekilde maharetle uygulanmasıyla ilgili faaliyetlerin tümü olarak tanımlamaktadır.

Etkili bir sınıf yönetiminde, öğretmen çok yönlü olmalı (Diranna ve Loucks, 2001), mizah unsurlarını sınıfta her zaman kullanmalı (Williams ve Clouse, 1991), öğrencilerin demokratik katılımını sağlamalı (Homano, 2006), sınıf yönetimi adına diğer öğretmenlerle paylaşım içerisinde bulunmalı (Little, 1982) ve elde ettiği deneyimleri eğitim ve öğretim faaliyetlerine yansıtabilmelidir (Lee, 2006:92). Celep'e göre (2004) bir öğretmen, konu alanında ne kadar yeterli olursa olsun, öğrencilerini öğrenmeye yönlendiremez, öğrenciler arası çalışmaları gerektiği gibi eşgüdümleyemezse sınıf yönetimi ve kontrolünde yetersiz kalırsa başarılı olamaz. Barth, (2001) ise bu konuda öğretmenlerin sınıf içinde sergiledikleri yüksek performansın okulu etkileyen diğer faktörlere nazaran öğrenci başarısını daha çok etkilediğini ifade etmiştir.

Öğretmenlerin sınıf içerisinde göstermiş olduğu yüksek performansa rağmen özellikle öğrenciler tarafından ortaya konulan istenmeyen davranışlar sınıf başarısını olumsuz etkilemektedir. Başar (1999) ve Pala'ya göre (2005) sınıf yönetimi ve kontrolünü sekteye uğratan, sınıf kurallarına aykırı olarak öğrenme-öğretme etkinliklerini engellemeye ya da zayıflatmaya yönelik tüm öğrenci davranışları istenmeyen davranış kapsamına girmektedir. Korkmaz (2005) öğrencilerin sınıf içindeki davranışlarını sorunlu davranış olarak adlandırılabilmesi için dört temel ölçütten bahseder. Bunlar:

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

— Davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının öğrenmesini engellemesi,

— Davranışın, öğrencinin kendisinin ya da sınıftaki arkadaşlarının güvenliğini tehlikeye sokması,

— Davranışın, okulun araç -gereçlerine ya da diğerlerinin eşyalarına zarar vermesi,

— Davranışın, öğrencinin diğer öğrencilerle sosyalleşmesini engellemesidir.

Bu davranışlar sınıftaki diğer öğrencilerin dikkatini dağıtıp öğretim sürecine engel oluşturduğundan, öğretmenin istenmeyen davranışları önleme ve müdahale konusunda bilgi sahibi olması, bu bilgilerini kısa zamanda işlevsel olarak kullanması gerekmektedir. Adward ve Terrel'e göre, (1994) öğretmen saygı temelli bir disiplin anlayışı ile sorunların üzerine gitmeli (Akt:Bosworth, 2000), nefret ve önyargı gibi duyguları tanımalı ve bunlarla etkin şekilde mücadele edebilmelidir (Haberman, 1994).

İlgili alan yazın tarandığında Ataman (2003), Güleç ve Alkış (2004), Sadık (2006), Sarıtaş (2006), Kocabey (2008), Danaoğlu (2009) istenmeyen davranışlara ilişkin çeşitli sınıflandırmaların yapıldığı görülmüştür. Öztürk (2005)'ün yapmış olduğu sınıflandırma ise bu çalışma kapsamında kullanılmıştır. Buna göre Öztürk (2005) istenmeyen öğrenci davranışlarını, *i.* dersin akışını engelleyen öğrenci davranışları, *ii.* kişi ve kişilere zarar verici davranışlar, *iii.* toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışlar, *iv.* sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışlar, *v.* derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışlar olmak üzere beş başlık altında sıralanmıştır. Neyişçi ve Karakaş (2005), Şahin (2005), Sadık (2006) yapmış oldukları çalışmalarda ise her yaş ve kademede bulunan öğretmenlerin farklı türden istenmeyen davranışlarla karşılaştıklarını saptamışlardır. Bu bağlamda istenmeyen davranışlar ile mücadele edilmesi noktasında farklı stratejiler uygulanması gerektiği söylenebilir.

İstenmeyen davranışlarla baş etme konusunda yapılan çalışmalar baş etme stratejilerini farklı başlıklar altında sınıflandırmıştır. Alptekin, Aslan, Dünder ve Saraç (2011) baş etme stratejilerini cezalandırıcı, iyileştirici, önleyici olarak sınıflandırırken, Danaoğlu (2009), sözlü uyarı, ceza verme, aile ile iletişim kurma, davranışın nedenini araştırma, özdeşim kurdurma, beden dili ve sözsüz iletişim, görmezden gelme, model olma, öğretim temelli düzenleme, önlemsel yaklaşım, davranış düzenleme ve olumlu iletişim başlıkları altında incelemiştir. Sezgin ve Duran (2010) ise baş etme stratejilerini tek tek ele alıp sınıflandırma yoluna gitmemiştir.

İlgili alan yazın tarandığında, sınıfta karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının ve bunlarla baş etmede kullanılan stratejilerin ayrı ayrı araştırmalarda ele alındığı görülmüştür. Bu çalışmada ise istenmeyen davranışlar ve bunlarla baş etmede kullanılan stratejiler birlikte değerlendirilmiştir. Bu kapsamda çalışmanın amacı, öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları en sık istenmeyen öğrenci davranışlarını belirlemek ve bu istenmeyen davranışlar karşısında kullandıkları baş etme stratejilerinden en sık olanları saptamaktır. Çalışma, öğretmenlerin etkin sınıf yönetimi sağlamada izledikleri yöntemleri belirleme ve karma desende yapılandırılması açısından önem arz etmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırmanın verileri, içeriğinde kapalı-uçlu ve açık-uçlu sorular içeren bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Kapalı uçlu sorular nedeniyle nicel araştırma yöntemini, açık uçlu sorular nedeniyle nitel araştırma yöntemini içerdiği için karma desende yapılandırılmıştır. Creswell'e göre (2013:218) *genel seviyede* karma yöntem nitel ve nicel araştırmaları birleştirme gücüyle beraber

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

her iki yaklaşımın sınırlılıklarını minimuma indirmesi sebebiyle tercih edilir. *Pratik düzeyde*, karma yöntem komplike, karma bir araştırma yaklaşımı sunması nedeniyle yeni araştırma işlemlerinin ön safhaları açısından ilgi çekicidir. Eğer araştırmacının nitel ve nicel verilere ulaşma olanağı var ise en ideal yaklaşımdır. *İşlemsel seviyede* ise araştırma sorularının daha iyi anlaşılması için faydalı bir stratejidir. Araştırmada, ilgili literatür taranarak oluşturulan kapalı uçlu sorularda öğretmenlerin istenmeyen davranışlar karşısında kullandıkları baş etme stratejilerinin sıklık derecesi, açık uçlu soruda ise en sık kullandıkları istenmeyen davranış stratejilerinin neler olduğu sorulmuştur. Her iki sorudan elde edilen veriler karşılaştırılmış ve birbirlerini açıklayıp açıklamadıkları incelenmiştir. Bu kapsamda nicel ve nitel araştırma tekniklerinin birlikte kullanılmasında işe koşulan açıklayıcı (explanatory) desen kullanılmıştır. Açıklayıcı desende önce nicel veriler toplanır, sonra bu verileri yorumlamak için nitel araştırmaya gidilir (Fraenkel ve Wallen, 2006; akt., Sönmez ve Ceylanpınar, 2011).

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Sivas ve Tokat illerinde görev yapan ilkökul ve ortaokul öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan katılımcılar belirlenirken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun/kazara örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun/kazara örnekleme yöntemi, zaman ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin ulaşılabilir, kolay uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk, Akgün, Demirel, Karadeniz ve Çakmak, 2012:100). Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu Sivas ve Tokat illerinde farklı ilkökul ve ortaokullarda görev yapan, araştırmacıların en kolay ulaşabildiği 150 öğretmen oluşturmaktadır. Katılımcılar belirlenirken cinsiyet ve branş dağılımlarında belli bir sayısal dengenin oluşması için gayret gösterilmiştir. Çalışma gurubu olarak belirlenen ilkökul ve ortaokul öğretmenlerinin bazı demografik özelliklere göre dağılımları tablo-1’de verilmiştir:

Tablo-1: Çalışma Gurubunda Bulunan Öğretmenlerin Bazı Demografik Özellikleri

Dağılım türü	Cinsiyet		Branş		Mesleki Kıdem		
	Erkek	Kadın	Sınıf	Branş	0-10 yıl	11-20 yıl	21 yıl ve üzeri
Kişi sayısı	77	73	57	93	104	37	9
TOPLAM	150		150		150		

Araştırma için belirlenen çalışma grubunda 77 erkek öğretmen, 73 kadın öğretmen bulunmaktadır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin branşlarına göre dağılımına bakıldığında 57 tane sınıf öğretmeni bulunurken 93 branş öğretmeni bulunmaktadır. Öğretmenlerin meslekteki çalışma sürelerine bakıldığında 0-10 yıl arası çalışma süresi olan 104 öğretmen, 11-20 yıl arası çalışma süresi olan 37 öğretmen ve 21 ve üzeri çalışma süresi olan 9 öğretmen bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veriler, araştırmacıların hazırladığı bir anket formu aracılığıyla toplanmıştır. Bu anket formu iki ayrı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde “*Öğrencilerinizde karşılaştığınız en sık istenmeyen öğrenci davranışı nedir? Bu konuda nasıl bir baş etme stratejisi kullanıyorsunuz?*” şeklinde açık uçlu kısa cevap gerektiren bir soru hazırlanmış ve çalışma grubuna yöneltilmiştir. İkinci bölümde ise ilgili alan yazın taranarak oluşturulan, istenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin kullandıkları baş etme stratejilerini içeren, öğretmenlerden kullandıkları baş etme stratejilerinin kullanım sıklığını ilk üç sırada derecelendirilmesi istenen kapalı uçlu yapılandırılmış sorular yer almaktadır. Anket formunda bulunan soruların oluşturulmasında Öztürk’ün (2005) istenmeyen davranışlar sınıflandırması kullanılmıştır. Araştırmacılar kapalı uçlu soruları

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

hazırlarken ilgili literatürü tarayarak elde ettikleri istenmeyen öğrenci davranışlarını Öztürk (2005)'ün yapmış olduğu sınıflandırma içerisinde ilgili temanın içine yerleştirmişlerdir. Yine kullanılan baş etme stratejileri de ilgili literatür taranarak elde edilmiş ve soru haline getirilmiş. Anketin geliştirilme aşamasında araştırmacılar dışında iki uzman görüşü alınmış, ifadelerin anlaşılabilirlik derecesini belirlemek için iki Türkçe öğretmeninden ifadelerin incelenmesi istenmiştir. Anket çalışma grubunda yer almayan beş öğretmene uygulanmış ve anlaşılabilirlik konusunda bir sorun oluşmadığı saptanmıştır. Bu kapsamda anketin görünüş geçerliliği sağlanmıştır. Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları dersin akışını engelleyen öğrenci davranışları karşısında en sık kullandıkları baş etme stratejileri hangileridir?
2. Öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları kişi ve kişilere zarar verici öğrenci davranışları karşısında en sık kullandıkları baş etme stratejileri hangileridir?
3. Öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları toplumsal beklentilere uygun olmayan öğrenci davranışları karşısında en sık kullandıkları baş etme stratejileri hangileridir?
4. Öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili öğrenci davranışları karşısında en sık kullandıkları baş etme stratejileri hangileridir?
5. Öğretmenlerin sınıf yönetiminde karşılaştıkları derse ilgi eksikliği şeklinde görülen öğrenci davranışları karşısında en sık kullandıkları baş etme stratejileri hangileridir?
6. Çalışmanın nitel bölümünde de “Öğrencilerinizde karşılaştığınız en sık istenmeyen öğrenci davranışı nedir? Bu konuda nasıl bir baş etme stratejisi kullanıyorsunuz?” sorusuna cevap aranmıştır.

Verilerin Analizi

Nitel yöntem kapsamına giren açık uçlu sorudan elde edilen veriler kodlanmadan önce iki araştırmacı tarafından anket formu satır satır okunmuştur. Verilerinin yorumlanması sürecinde betimsel analiz, içerik analizi ve sürekli karşılaştırma tekniği kullanılmıştır. İçerik analizi, yazılı ve sözlü materyallerin sistemli bir analizidir. İçerik analizi, insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi- sayısallaştırılması süreci olarak tanımlanabilir. Özünde yazılan ve söylenenlerin kategorileştirilmesi ve ne sıklıkla olduklarını saymak yatar bu yaklaşımda (Simon ve Burstein, 1985:193; Akt. Balcı, 2010:213). Betimsel analizde toplanan veriler üzerinde hiçbir işlem yapmadan onların okuyucuya olduğu gibi sunulması savunulur. Burada araştırmacının yorumlayarak verileri olduğundan farklı bir biçimde göstermesi engellenmektedir. Verilerin olduğu gibi, açık, anlaşılır şekilde sunulması tarafsızlığın sağlanması için de gerekli olabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2011:158). Sürekli karşılaştırma analizinde ise veriler önceden düzenlenmiş kategorilere göre analiz edilmez. Önce veriler elde edilir, sonra onlar kategorize edilir. Bu araştırma yönteminde verilerin sürekli karşılaştırılması söz konusudur. Benzerlik, benzer anlam içeren özellikler kalmadığı zaman yeni kategoriler oluşturulmalı ve veriler o kategorilere yerleştirilmelidir (Strauss ve Corbin, 1990; Strauss ve Corbin, 1998: Akt. Sönmez ve Ceylanpınar, 2011). İçerik analizi sonucunda elde edilen kodlar Öztürk (2005) tarafından oluşturulan istenmeyen öğrenci davranışları sınıflandırması içeriğinde bulunan dersin akışını engelleyen davranışlar, kişi ve kişilere zarar verici davranışlar, toplumsal yapıya uygun olmayan davranışlar, derse ilgi eksikliği ve sorumlulukları yapmama temalarına atanmıştır. Bu atamalarda Öztürk (2005)'ün sınıflandırmasında yer alan her madde bir tema olarak kabul edilmiştir. Katılımcılara yöneltilen “Öğrencilerinizde karşılaştığınız en sık istenmeyen öğrenci davranışı nedir?” sorusu kapsamında her bir temaya ait kategoriler oluşturulmuştur. “İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullandığınız baş etme stratejileri nelerdir?” sorusu kapsamında ise

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

öğretmenlerin kullandığı baş etme stratejileri temasının altında her bir strateji bir kategori olarak sunulmuştur. Kodların temalara atanması sürecinde üç araştırmacı bireysel olarak kodları atamış, daha sonra görüş birliği sağlanan kodlar temaların kategorilerini oluşturmuştur. Araştırmanın güvenilirliği ise $Güvenirlilik = Görüşbirliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)$ formülü kullanılarak hesaplanmış; % 93 seviyesindeki uyumun, güvenilirliği sağladığı görülmüştür (Miles ve Huberman, 1994). Kategorilere ayrılan veriler frekans analizi yapılarak tablo haline getirilmiş, tablodaki veriler betimsel analiz sonucu elde edilen katılımcı görüşlerinin doğrudan sunulması ile desteklenmiştir.

Nicel yöntem kapsamında ilgili literatür taranarak yapılandırılan kapalı uçlu sorulardan elde edilen veriler frekans ve yüzde analizi yapılarak tablo haline getirilmiştir. Öztürk (2005)'ün yapmış olduğu sınıflandırmanın hem nitel hem de nicel soruların yapılandırılmasında kullanılmasında ki amaç ise nitel ve nicel veriler arasında daha sağlıklı karşılaştırma yapma olanağının sağlanmasıdır. Söz konusu tablolarda istenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandığı baş etme stratejileri sıklık derecesine göre sunulmuştur.

Bulgular ve Yorumlar

Nitel Bulgular

Bu bölümde çalışma grubunda yer alan katılımcılara yöneltilen “Öğrencilerinizde karşılaştığınız en sık istenmeyen öğrenci davranışı nedir? Bu konuda nasıl bir baş etme stratejisi kullanıyorsunuz?” sorularına ilişkin alınan cevapların içerik analizi sonucu oluşturulan tablo 2'ye yer verilmiştir. Tablo 2’de öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlar karşısında kullandıkları baş etme stratejilerinin frekans analizi sunulmuştur. 150 öğretmenden bazıları birden fazla istenmeyen davranış ve bazıları ise istenmeyen davranış karşısında birden fazla baş etme stratejisi belirttiği için tablodaki sayılar tam olarak örtüşmemektedir.

Tablo-2: Öğretmenlerin Açık Uçlu Soruya Verdikleri Cevaplarda En Çok Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışlar Karşısında En Çok Kullandıkları Baş Etme Stratejileri Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞ ETME STRATEJİLERİ													
	İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARI	F	Karşılaşma sıklığı		Bedensel Dili Ve Sözsüz İletişim	Sözlü Uyarı	Ceza Verme	Davranışın Nedenini Araştırma	Özdeşim Kurma	Görmezden Gelme	Aile İle İletişim Kurma	Model Olma	Öğretim Temelli Düzenleme
Dersin Akışını Engelleyen	Arkadaşlarını şikâyet etmek	20	2	8	3				8	5		4	4
	Komiklik yapma	2							1			1	
	Elindeki nesnelerle gürültü yapma	11		5	2							3	
	Öğretmeniyle saygısız konuşma	13		2	4	2	2	1	1	2			
													3

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Kişi Ve Kişilere Zarar Verici	<i>Ders akışını bozma</i>	1	3	2		4			2	3									
	<i>Derste söz hakkı almadan konuşma</i>	2	2	1		1		1			5								3
	<i>Kendi aralarında konuşma</i>	3	7	1	1	3			9	3									9
	<i>Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşma</i>	7			2	1		3											2
	<i>Karşı cinse olumsuz tavır takınma</i>	5		5															
	<i>Arkadaşlarıyla kavga etme</i>	5					2				2								3
	<i>Arkadaşlarını rahatsız etme</i>	1		5			2	2	2		2	2							
	<i>Arkadaşlarına lakap takıp alay etme</i>	7		3			4	3											
	<i>Yalan söyleme</i>	2			2														
	<i>Okula uyumda sorun</i>	2							2										
	<i>Kıskançlık</i>	3			2	1						1							
	<i>Verilen görevleri yerine getirmeme</i>	4		2				2											
	<i>Ödevlerini eksik ya da hiç yapmama</i>	2		5	8		2	4			2								
	<i>Sorumluluk almama</i>	2						2											
	<i>Devamsızlık yapma</i>	7		2				7											
Derse İlgili Eksikliği	<i>Derse karşı ilgisizlik</i>	1			3		2		4		2								
	<i>Dikkat dağınıklığı</i>	2		3					7		3							1	1
	<i>Ders dışı şeylerle uğraşmak</i>	1	2	4		1				2	2								2
	<i>Derse katılmama</i>	6		2							3							2	
TOPLAM		1	7	4	5	4	3	3	1	2	2	3	3	7	1	1	1		
		3	5	4			4	1	8	6	3				1	3	7		

Tablo 2’de katılımcıların en çok karşılaştıkları istenmeyen davranışlar *dersin akışını engelleyen davranışlar* (N: 120); *derse ilgi eksikliği* (N: 50); “*sorumlulukları yapmama*” (N: 35) olurken bu davranışlar karşısında en çok kullandıkları baş etme stratejileri ise *sözlü uyarı* (N: 75); *ceza verme* (N: 44); *görmezden gelme* (N: 34); şeklinde sıralanmıştır. Tablo 2 ile ilgili ayrıntılı bulgular araştırmanın nicel bölümünden elde edilen bulgular sonucu oluşturulan ilgili tabloların altında verilmiştir. Bu şekilde verilmesinin nedeni okuyucuya nicel ve nitel veriler arasında karşılaştırma yapma fırsatı vermektir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Nicel Bulgular

Bu bölümde, öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışlar karşısında kullandıkları baş etme stratejilerine ilişkin hazırlanan yapılandırılmış anket sorularına verilen yanıtlardan elde edilen verilerle oluşturulan tablolara yer verilmiştir. Bu kapsamda her bir istenmeyen davranış kendi içerisinde ayrıldığı kategoriler kapsamında frekans ve yüzde analizi yapılarak ayrı ayrı tablolaştırılmıştır. Tablolarda, öğretmenler tarafından kullanılan baş etme stratejileri ve baş etme stratejilerinin alt kategorilerinin kullanım sıklıkları 1 ile 3 arasında derecelendirilmiştir. Ayrıca her tablonun altında, katılımcılara yöneltilen açık uçlu sorudan elde edilen ve nicel bulgularla aynı temaları içeren nitel bulgulara yer verilmiştir.

Dersin Akışını Engelleyen Öğrenci Davranışları

Tablo-3: Öğretmen Görüşlerine Göre Öğrencilerin Dersin Akışını Engelleyen Davranışları Karşısında Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerini Kullanım Oranlarının Dağılımı

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞ ETME STRATEJİLERİ														
En sık kullanılan (1) İkinci derece sıklıktaki (2) Üçüncü derece sıklıktaki (3)	Dersin Akışını Engelleyen İstenmeyen Davranışlar	Beden Dili Ve Sözsüz İletişim	Sözlü Uyarı	Ceza Verme	Davranışın Nedenini Araştırma	Özdeşim Kurma	Görmezden Gelme	Aile İle İletişim Kurma	Model Olma	Öğretim Temelli Düzenleme	Önlemler Yaklaşım	Davranış Düzenleme	Olumlu İletişim	TOPLAM
Arkadaşlarını şikâyet etmek	1	41	22	1	33	6	10	0	3	0	17	4	13	150
	2	18	38	4	14	5	14	3	3	3	17	8	23	150
	3	6	25	11	16	3	21	1	7	1	24	13	22	150
	TOPLAM	N	65	85	16	63	14	45	4	13	4	58	25	450
	YÜZDELİK ORAN	%	14,5	18,9	3,5	14	3,1	10	0,8	2,8	0,8	12,9	5,5	100
Komiklik yapma	1	37	26	1	13	5	42	1	0	1	10	11	3	150
	2	33	19	3	19	15	42	2	6	0	2	4	5	150
	3	5	18	12	18	1	22	2	12	10	25	21	4	150
	TOPLAM	N	75	63	16	50	21	10	18	11	37	36	12	450
	YÜZDELİK ORAN	%	16,7	14	3,6	11,1	4,7	23,5	1,1	4	2,4	8,2	8	100
Utangaçlık sergileme	1	11	11	1	62	5	1	8	6	5	4	25	11	150
	2	11	7	1	22	9	11	14	3	6	6	20	40	150
	3	4	3	5	11	2	9	39	6	10	3	24	34	150
	TOPLAM	N	26	21	7	95	16	21	61	15	21	13	69	450
	YÜZDELİK ORAN	%	5,8	4,7	1,5	21,1	3,5	4,7	13,5	3,3	4,7	2,9	15,3	100
Elindeki nesnelerle gürültü yapma	1	33	56	5	15	1	7	1	0	12	15	1	4	150
	2	34	26	14	17	10	8	1	7	4	4	23	2	150
	3	9	6	15	32	1	14	9	9	5	18	29	3	150
	TOPLAM	N	76	88	34	64	12	29	11	16	21	37	53	450
	YÜZDELİK ORAN	%	16,7	19,5	7,6	14,1	2,7	6,4	2,4	3,6	4,7	8,2	11,8	100

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

		9	5		2							8		
<i>Öğretmeniyle saygısız konuşma</i>	1	28	57	9	12	4	0	6	2	0	4	4	24	150
	2	14	16	9	31	5	10	16	9	5	3	10	22	150
	3	12	10	14	14	14	5	32	6	6	4	26	7	150
	TOPLAM	N	54	83	32	57	23	15	54	17	11	11	40	450
YÜZDELİK ORAN	%	12	18,4	7,1	12,7	5,1	3,4	12	3,8	2,4	2,4	8,9	11,8	100
<i>Dersin akışını isteyerek bozma</i>	1	61	26	8	24	1	12	6	0	2	10	0	0	150
	2	12	42	9	33	0	6	1	7	1	20	14	5	150
	3	9	9	15	15	2	7	14	5	25	16	32	1	150
	TOPLAM	N	82	77	32	72	3	25	21	12	28	46	46	450
YÜZDELİK ORAN	%	18,2	17,1	7,1	16	0,7	5,6	4,7	2,7	6,2	10,2	10,2	1,3	100
<i>Derste söz hakkı almadan konuşma</i>	1	44	24	6	11	1	44	4	3	2	10	1	0	150
	2	16	34	0	11	6	22	1	10	5	24	18	3	150
	3	9	11	6	10	3	14	5	10	13	31	20	18	150
	TOPLAM	N	69	69	12	32	10	80	10	23	20	65	39	450
YÜZDELİK ORAN	%	15,3	15,3	2,7	7,1	2,2	17,8	2,2	5,1	4,5	14,4	8,7	4,7	100
<i>Sınıfta bir şeyler yiyip içme</i>	1	43	26	3	21	0	14	0	7	1	35	0	0	150
	2	16	27	1	25	4	7	10	11	0	23	6	20	150
	3	18	17	5	2	0	10	8	21	2	23	20	24	150
	TOPLAM	N	77	70	9	48	4	31	18	39	3	81	26	450
YÜZDELİK ORAN	%	17,1	15,5	2	10,6	0,9	6,9	4	8,7	0,7	18	5,8	9,8	100
GENEL KULLANIM ORANLARI	1	29	24	34	19	23	13	26	21	23	10	46	55	120
	2	15	20	41	17	54	12	48	56	24	99	10	12	120
	3	72	99	83	11	26	10	11	76	72	14	18	11	120
	TOPLAM	52	55	15	48	10	35	18	15	11	34	33	28	360
YÜZDELİK ORAN	%	14,6	15,4	4,4	13,4	2,9	9,8	5,1	4,2	3,3	9,7	9,3	8	100

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin dersin akışını engelleyen davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım oranlarına bakıldığında, öğrencilerin dersin akışını engelleyen davranışlarından arkadaşlarını şikâyet etme davranışı karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:41) *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini, ikinci derece sıklıkta (N:38) *sözlü uyarı* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:25) yine *sözlü uyarı* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Arkadaşlarını şikâyet etme durumu karşısında genel oranlara bakıldığında öğretmenler en çok % 18,9 (N:85) oranla *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak %14,5 (N:65) oranla *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini, üçüncü olarak da %14 (N:63) oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini kullanmışlardır.

Tablo 3'e göre *dersin akışını engelleyen istenmeyen davranışlar* karşısında öğretmenlerin kullandığı diğer baş etme stratejilerinin kullanım sıklığı en çoktan en aza doğru komiklik yapma

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

davranışları karşısında görmezden gelme, görmezden gelme ve önlemsel yaklaşım; utangaçlık sergileme davranışı karşısında, nedenini araştırma olumlu iletişim ve aile ile iletişim; elindeki nesnelerle gürültü yapma davranışı karşısında sözlü uyarı, beden dili ve sözsüz iletişim, davranışın nedenini araştırma; öğretmeniyle saygısız konuşma davranışı karşısında sözlü uyarı, davranışın nedenini araştırma ve aile ile iletişim kurma; dersin akışını isteyerek bozma davranışı karşısında beden dili ve sözsüz iletişim, sözlü uyarı ve davranış düzenleme; derste söz hakkı almadan konuşma davranışı karşısında beden dili ve sözsüz iletişim, görmezden gelme, sözlü uyarı ve önlemsel yaklaşım; sınıfta bir şeyler yiyip içme davranışı karşısında beden dili ve sözsüz iletişim, davranışın nedenini araştırma ve olumlu iletişim şeklinde gerçekleşmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin *dersin akışını engelleyen davranışları* karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım miktarlarına genel olarak bakıldığında, öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:298) *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini, ikinci derece sıklıkta (N:209) *sözlü uyarı* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:185) *davranış düzenleme* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Öğrencilerin dersin akışını engelleyen davranışları karşısında genel oranlara bakıldığında öğretmenler en çok % 15,4 oranla *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak %14,6 oranla *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini, üçüncü olarak da %13,4 oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini kullanmaktadırlar.

Çalışma grubundaki öğretmenlere yöneltilen “Öğrencilerinizde karşılaştığınız en sık istenmeyen öğrenci davranışı nedir? Bu konuda nasıl bir baş etme stratejisi kullanıyorsunuz?” şeklindeki açık uçlu kısa cevap gerektiren açık uçlu soruya verdikleri cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında Tablo-2’de de görüldüğü üzere *dersin akışını engelleyen davranışlar* kapsamında (N:38) öğretmenin görüşüyle en çok *kendi aralarındaki konuşma* davranışı ile karşılaştıkları ve bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *ceza verme*, ikinci olarak da *sözlü uyarı* stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *sınıf kuralı oluşturma*, *yer değişikliği yapma* ve *sorumluluk verme* gibi stratejiler de kullandıkları görülmektedir. Konuyla ilgili olarak Ö-38 rumuzlu katılımcı:

“En çok karşılaştığım istenmeyen davranış ders esnasında öğrencilerin kendi aralarında konuşmalarıdır. Engellemek için ise sözlü uyarıda bulunuyorum. Fakat yetersiz olduğu zamanlarda ceza yöntemine başvuruyorum.” ifadesini kullanmıştır.

Dersin akışını engelleyen davranışlar kapsamında ikinci olarak (N:25) öğretmenin görüşü ile öğretmenlerin *derste söz hakkı almadan konuşma* davranışı ile karşılaştıkları görülmektedir. Bu istenmeyen davranış karşısında en çok *sözlü uyarı*, *görmezden gelme* ve *sınıf kuralı oluşturma* stratejilerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *sınıf kuralı oluşturma* ve *doğru davranışı ödüllendirme* stratejilerini de kullandıkları saptanmıştır. Konuyla ilgili olarak Ö-77 rumuzlu katılımcı:

“En sık karşılaştığım sorun öğrencilerin parmak kaldırıp söz hakkı almadan konuşmaları. Bunun için “Altın Çocuk” kartları hazırladım. Sınıf kurallarına uyan öğrencilere bu kartı veriyorum. Uymayanlardan kartlarını geri alıyorum.” ifadesini kullanmıştır.

Nitel bulgular, *dersin akışını engelleyen davranışlar* kapsamında genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin en çoktan en aza *doğru sözlü uyarı*, *görmezden gelme* ve *ceza verme* stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Bu durum nicel bulgular ile karşılaştırıldığında katılımcıların yalnız *sözlü uyarı* stratejisi konusunda ortak görüş bildirdikleri saptanmıştır. Nicel bulgularda en sık kullanılan diğer iki baş etme stratejisi ise *beden dili ve sözsüz iletişim ile davranış düzeltme* olmuştur.

Kişi ve Kişilere Zarar Verici Davranışlar

Tablo-4: Öğretmen Görüşlerine Göre Öğrencilerin Kişi ve Kişilere Zarar Verici İstenmeyen Davranışlar Karşısında Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerini Kullanım Oranlarının Dağılımı

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞ ETME STRATEJİLERİ														
En sık kullanılan (1)														
İkinci derece sıklıktaki (2)														
Üçüncü derece sıklıktaki (3)														
Kişi ve Kişilere Zarar Verici İstenmeyen Davranışlar	Beden Dili Ve Sözsüz İletişim	Sözlü Uyarı	Ceza Verme	Davranış Nedenini Araştırma	Özdeşim Kurma	Görmezden Gelme	Aile İle İletişim Kurma	Model Olma	Öğretim Temelli Düzenleme	Önlemlsel Yaklaşım	Davranış Düzenleme	Olumlu İletişim	TOPLAM	
Arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşma	1	25	30	17	14	2	3	14	5	0	27	8	5	150
	2	13	36	8	26	7	0	20	9	1	4	13	13	150
	3	7	12	16	3	3	5	35	12	6	12	21	18	150
TOPLAM		45	78	41	43	12	8	69	26	7	43	42	36	450
YÜZDELİK ORAN	%	10	17,	9,1	9,6	2,7	1,8	15,	5,8	1,5	9,6	9,3	8	100
Karşı cinsten arkadaşlarına karşı olumsuz tavır takınma	1	17	29	6	37	5	0	14	3	0	13	3	23	150
	2	5	13	5	21	24	7	18	15	1	2	16	23	150
	3	8	6	5	24	8	4	37	10	12	14	12	10	150
TOPLAM		30	48	16	82	37	11	69	28	13	29	31	56	450
YÜZDELİK ORAN	%	6,7	10,	3,5	18,	8,2	2,4	15,	6,2	2,9	6,5	6,9	12,	100
Arkadaşlarının eşyalarına zarar verme	1	3	47	3	23	24	0	0	6	4	27	5	8	150
	2	11	16	4	34	16	6	9	0	9	16	9	20	150
	3	3	20	14	16	14	2	29	7	5	11	15	14	150
TOPLAM		17	83	21	73	54	8	38	13	18	54	29	42	450
YÜZDELİK ORAN	%	3,8	18,	4,7	16,	12	1,8	8,4	2,9	4	12	6,4	9,3	100
Arkadaşlarına karşı rahatsız edici el şakaları yapma	1	22	48	7	13	27	2	3	1	2	19	1	5	150
	2	13	23	7	21	15	3	7	6	3	30	8	14	150
	3	3	16	11	21	10	3	27	18	2	16	3	20	150
TOPLAM		38	87	25	55	52	8	37	25	7	65	12	39	450
YÜZDELİK ORAN	%	8,4	19,	5,6	12,	11,	1,8	8,2	5,6	1,5	14,	2,7	8,7	100
GENEL KULLANIM ORANLARI	1	67	15	33	87	58	5	31	15	6	86	17	41	600
	2	42	88	24	10	62	16	54	30	14	52	46	70	600
	3	21	54	46	64	35	14	12	47	25	53	51	62	600
TOPLAM		13	29	10	25	15	35	21	92	45	19	11	17	180
YÜZDELİK ORAN	%	7,2	16,	5,7	14,	8,6	1,9	11,	5,1	2,5	10,	6,3	9,6	100

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin kişi ve kişilere zarar verici davranışlar karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım oranlarına bakıldığında, öğrencilerin kişi ve kişilere zarar verici davranışlarından arkadaşlarıyla kaba ve küfürlü konuşma davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:36) sözlü uyarı stratejisini, ikinci

derece sıklıkta (N:35) *aile ile iletişim kurma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:30) *sözlü uyarı* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Arkadaşlarıyla kaba ve küfürli konuşma durumu karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok % 17,3 (N:78) oranla *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak %15,3 (N:69) oranla *aile ile iletişim kurma* stratejisini, üçüncü olarak da %10 (N:45) oranla *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini kullanmaktadırlar.

Tablo 4'e göre *kişi ve kişilere zarar verici istenmeyen davranışlar* karşısında öğretmenlerin kullandığı diğer baş etme stratejilerinin kullanım sıklığı en çoktan en aza doğru karşı cinsten arkadaşlarına karşı olumsuz tavır takınma davranışı karşısında, nedenini araştırma, özdeşim kurma ve aile ile iletişim kurma; arkadaşlarının eşyalarına zarar verme davranışı karşısında sözlü uyarı, davranışın nedenini araştırma ve aile ile iletişim kurma; arkadaşlarına karşı rahatsız edici el şakaları yapma davranışı karşısında sözlü uyarı, önlemsel yaklaşım ve aile ile iletişim kurma şeklinde gerçekleşmiştir.

Tablo 4'de öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin *kişi ve kişilere zarar verici davranışları* karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım miktarlarına genel olarak bakıldığında, öğretmenler baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:154) *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci derece sıklıkta (N:102) *davranışın nedenini araştırma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:128) *aile ile iletişim kurma* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Öğrencilerin *kişi ve kişilere zarar verici davranışları* karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok % 16,5 oranla *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak %14,1 oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, üçüncü olarak da %11,8 oranla *aile ile iletişim kurma* stratejisini kullanmaktadırlar.

Açık uçlu sorulara verilen cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında Tablo-2'de görüldüğü üzere *kişi ve kişilere zarar verici davranışlar* kapsamında öğretmenlerin,(N:10) öğretmenin görüşüyle en çok *arkadaşlarını rahatsız etme davranışı* ile karşılaştıkları görülmektedir. Bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *sözlü uyarı* stratejisini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *yer değişikliği yapma*, *sorumluluk verme* ve *doğru davranışı ödüllendirme* gibi stratejiler de kullandıkları saptanmıştır. Konuyla ilgili olarak Ö-113 rumuzlu katılımcı:

“Sınıfta arkadaşlarını rahatsız etmeleri, birbirlerine lakap takmaları, izinsiz konuşmaları, verilen görevleri yapmamaları bu davranışlar karşısında sözlü olarak uyarıyorum ve sorumluluklarını hatırlatırım. Gerekirse veli ile görüşürüm” ifadesini kullanmıştır.

Nitel bulgular, *kişi ve kişilere zarar verici davranışlar* kapsamında genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin en çoktan en aza doğru *sözlü uyarı*, *aile ile iletişim kurma*, *olumlu iletişim kurma* stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Bu durum nicel bulgular ile karşılaştırıldığında katılımcıların *sözlü uyarı* ve *aile ile iletişim kurma* stratejileri konusunda ortak görüş bildirdikleri saptanmıştır. Nicel bulgularda en sık kullanılan diğer baş etme stratejisi ise *davranışın nedenini araştırma* stratejisi olmuştur.

Toplumsal Beklentilere Uygun Olmayan Davranışlar

Tablo-5: Öğretmen Görüşlerine Göre Öğrencilerin Toplumsal Beklentilere Uygun Olmayan Davranışları Karşısında Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerini Kullanım Oranlarının Dağılımı

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞ ETME STRATEJİLERİ														
En sık kullanılan (1) İkinci derece sıklıktaki (2) Üçüncü derece sıklıktaki (3)														
Toplumsal Beklentilere Uygun Olmayan İstenmeyen Davranışlar	Bedensel Dili Ve Sözsüz İletişim	Sözlü Uyarı	Ceza Verme	Davranışın Nedenini Araştırma	Özdeşim Kurma	Görmezden Gelme	Aile İle İletişim Kurma	Model Olma	Öğretim Temelli Düzenleme	Önlemler Yaklaşım	Davranış Düzenleme	Olumlu İletişim	TOPLAM	
Arkadaşlarına lakap takıp alay etme	1	13	36	8	15	37	3	1	2	4	27	2	2	150
	2	6	29	9	33	15	4	5	10	1	14	17	7	150
	3	9	20	8	6	7	2	28	15	7	23	10	15	150
TOPLAM	28	85	25	54	59	9	34	27	12	64	29	24	450	
YÜZDELİK ORAN	% 6,2	18,9	5,6	12	13,1	2	7,6	6	2,7	14,2	6,4	5,3	100	
Yalan söyleme	1	10	30	4	50	1	1	12	13	1	10	3	15	150
	2	5	15	12	26	18	3	42	5	1	2	8	13	150
	3	8	7	5	20	4	4	32	20	2	15	21	12	150
TOPLAM	23	52	21	96	23	8	86	38	4	27	32	40	450	
YÜZDELİK ORAN	% 5,1	11,6	4,7	21,3	5,1	1,8	19,1	8,4	0,9	6	7,1	8,9	100	
Arkadaşlarının çantalarını izinsiz karıştırma	1	6	24	7	42	13	0	11	6	0	26	5	10	150
	2	1	19	1	21	18	0	43	13	0	10	13	11	150
	3	7	6	22	19	16	4	21	8	2	8	19	18	150
TOPLAM	14	49	30	82	47	4	75	27	2	44	37	39	450	
YÜZDELİK ORAN	% 3,1	10,9	6,7	18,2	10,4	0,9	16,7	6	0,4	9,8	8,2	8,7	100	
Kıskançlık	1	13	4	1	57	15	11	2	14	1	9	5	18	150
	2	5	3	3	34	22	11	17	18	0	8	10	19	150
	3	7	4	2	8	6	13	18	30	1	12	16	33	150
TOPLAM	25	11	6	99	43	35	37	62	2	29	31	70	450	
YÜZDELİK ORAN	% 5,5	2,4	1,3	22	9,6	7,8	8,2	13,8	0,4	6,4	6,9	15,6	100	
GENEL KULLANIM ORANLARI	1	42	94	20	164	66	15	26	35	6	72	15	45	600
	2	17	66	25	114	73	18	107	46	2	34	48	50	600
	3	31	37	37	53	33	23	99	73	12	58	66	78	600
TOPLAM	90	197	82	331	172	56	232	154	20	164	129	173	1800	
YÜZDELİK ORAN	% 5,0	10,9	4,6	18,4	9,5	3,1	12,9	8,6	1,1	9,1	7,2	9,6	100	

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin toplumsal beklentilere uygun olmayandavranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım oranlarına bakıldığında, öğrencilerin toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışlarından arkadaşlarına lakap takıp alay etme davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:37) özdeşim kurma stratejisini, ikinci derece sıklıkta (N:33) davranışın nedenini araştırma stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:28) aile ile iletişim kurma stratejisini kullandıkları görülmektedir. Arkadaşlarına lakap takıp alay etme durumu karşısında genel oranlara bakıldığında öğretmenler en çok % 18,9 (N:85) oranla sözlü uyarı stratejisini, ikinci olarak %14,2 (N:64) oranla önleimsel yaklaşım stratejisini, üçüncü olarak da %13,1 (N:59) oranla özdeşim kurma stratejisini kullanmaktadırlar.

Tablo 5'e göre toplumsal beklentilere uygun olmayan istenmeyen davranışlar karşısında öğretmenlerin kullandığı diğer baş etme stratejilerinin kullanım sıklığı en çoktan en aza doğru yalan söyleme davranışı karşısında davranışın nedenini araştırma, aile ile iletişim kurma ve aile ile iletişim kurma; arkadaşlarının çantalarını izinsiz karıştırma davranışı karşısında davranışın nedenini araştırma, aile ile iletişim kurma ve ceza verme; kıskançlık davranışı karşısında davranışın nedenini araştırma, davranışın nedenini araştırma ve model olma şeklinde gerçekleşmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin toplumsal beklentilere uygun olmayandavranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinin kullanım miktarlarına genel olarak bakıldığında, öğretmenler baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:164) davranışın nedenini araştırma stratejisini, ikinci derece sıklıkta (N:114) davranışın nedenini araştırma stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:99) aile ile iletişim kurma stratejisini kullandıkları görülmektedir. Öğrencilerin toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları karşısında genel oranlara bakıldığında öğretmenler en çok % 18,4 oranla davranışın nedenini araştırma stratejisini, ikinci olarak %12,9 oranla aile ile iletişim kurma stratejisini, üçüncü olarak da %10,9 oranla sözlü uyarı stratejisini kullanmaktadırlar.

Açık uçlu sorulara verilen cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında Tablo-2'de görüldüğü üzere toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları kapsamında öğretmenlerin (N:7) öğretmenin görüşüyle en çok arkadaşlarına lakap takıp alay etme davranışı ile karşılaştıkları görülmektedir. Bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok sözlü uyarı stratejisini kullandıkları saptanmıştır. Konuyla ilgili olarak Ö-43 rumuzlu katılımcı:

“Öğrencilerim sürekli birbirlerine lakap takıyor. Her birinin sınıfta ayrı bir ismi var. Bu isimlerle birbirlerini rahatsız ediyorlar. Sık sık sözlü uyarıda bulunduğumda bu davranışın arttığını gözlemledim. Aile özelliklerini yansıtacak, aile bireylerini küçük düşürecek sıfatlar içeren lakaplar takıldığı da oluyor. Bu durumda aileler ile görüşüyorum” ifadesini kullanmıştır.

Nitel bulgular, öğrencilerin toplumsal beklentilere uygun olmayandavranışları kapsamında genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin en çoktan en aza doğru ceza verme, görmezden gelme sözlü uyarı, stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Bu durum nicel bulgular ile karşılaştırıldığında katılımcıların baş etme stratejileri konusunda ortak görüş bildirmediği saptanmıştır. Nicel bulgularda en sık kullanılan baş etme stratejileri ise davranışın nedenini araştırma, davranışın nedenini araştırma, aile ile iletişim kurma stratejileri olmuştur.

Sorumluluklarını Gerektiği Gibi Yapmama İle İlgili Davranışlar

Tablo-6: Öğretmen Görüşlerine Göre Öğrencilerin Sorumluluklarını Gerektiği Gibi Yapmama ile İlgili Davranışlar Karşısında Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerini Kullanım Oranlarının Dağılımı

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞ ETME STRATEJİLERİ														
En sık kullanılan (1) İkinci derece sıklıktaki (2) Üçüncü derece sıklıktaki (3)		Beden Dili Ve Sözsüz İletişim	Sözlü Uyarı	Ceza Verme	Davranışın Nedenini Araştırma	Özdeşim Kurma	Görmezden Gelme	Aile İle İletişim Kurma	Model Olma	Öğretim Temelli Düzenleme	Önlemler Yaklaşım	Davranış Düzenleme	Olumlu İletişim	TOPLAM
Öğrencilerin Sorumluluklarını Gerektiği Gibi Yapmama İle İlgili İstenmeyen Davranışlar														
Verilen görevleri yerine getirmeme	1	23	26	1	34	3	6	8	4	2	17	15	11	150
	2	10	30	10	21	7	5	21	8	10	1	20	7	150
	3	5	17	8	24	1	9	16	10	4	12	23	21	150
TOPLAM		38	73	19	79	11	20	45	22	16	30	58	39	450
YÜZDELİK ORAN	%	8,4	16,2	4,2	17,6	2,4	4,4	10	4,9	3,6	6,7	12,9	8,7	100
Ödevlerini eksik yapma ya da hiç yapmama	1	24	32	7	24	3	9	11	2	1	19	14	4	153
	2	8	23	6	24	9	19	19	12	5	3	15	7	150
	3	4	16	16	26	1	7	19	7	3	28	11	12	150
TOPLAM		36	71	29	74	13	35	49	21	9	50	40	23	450
YÜZDELİK ORAN	%	8	15,8	6,4	16,4	2,9	7,8	10,9	4,7	2	11,1	8,9	5,1	100
Başarısızlık için mazeret ileri sürme	1	10	18	8	38	15	2	6	4	6	5	22	16	150
	2	7	6	3	23	8	7	33	11	2	14	30	6	150
	3	3	7	12	15	11	9	30	3	12	3	17	28	150
TOPLAM		20	31	23	76	34	18	69	18	20	22	69	50	450
YÜZDELİK ORAN	%	4,4	6,9	5,1	16,9	7,6	4	15,3	4	4,4	4,9	15,3	11,1	100
Devamsızlık yapma	1	16	36	8	22	2	1	35	0	7	17	1	5	150
	2	13	19	7	32	9	5	27	4	4	4	18	8	150
	3	6	5	9	18	0	6	16	17	4	13	32	24	150
TOPLAM		35	60	24	72	11	12	78	21	15	34	51	37	450
YÜZDELİK ORAN	%	7,8	13,3	5,3	16	2,5	2,7	17,3	4,7	3,3	7,6	11,3	8,2	100
GENEL KULLANIM ORANLARI	1	73	112	24	118	23	18	60	10	16	58	52	36	600
	2	38	78	26	100	33	36	100	35	21	22	83	28	600
	3	18	45	45	83	13	31	81	37	23	56	83	85	600
TOPLAM		129	235	95	301	69	85	241	82	60	136	218	149	1800
YÜZDELİK ORAN	%	7,2	13,1	5,3	16,7	3,8	4,7	13,4	4,5	3,3	7,5	12,1	8,3	100

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin *sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışları* karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım oranlarına bakıldığında, öğrencilerin sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışlarından *verilen görevleri yerine getirmeme* davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:34) *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci derece sıklıkta (N:30) *sözlü uyarı* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:24) *davranışın nedenini araştırma* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Verilen görevleri yerine getirmeme durumu karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok % 17,6 (N:79) oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci olarak %16,2 (N:73) oranla *sözlü uyarı* stratejisini, üçüncü olarak da %12,9 (N:58) oranla *davranış düzenleme* stratejisini kullanmaktadırlar.

Tablo 6'ya göre öğrencilerin *sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili istenmeyen davranışlar* karşısında öğretmenlerin kullandığı diğer baş etme stratejilerinin kullanım sıklığı en çoktan en aza doğru ödevlerini eksik yapma ya da hiç yapmama davranışı karşısında sözlü uyarı, davranışın nedenini araştırma ve önlemsel yaklaşım; başarısızlık için mazeret ileri sürme davranışı karşısında davranışın nedenini araştırma, aile ile iletişim kurma ve aile ile iletişim kurma; başarısızlık için mazeret ileri sürme davranışı karşısında sözlü uyarı, davranışın nedenini araştırma ve davranış düzenleme şeklinde gerçekleşmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım miktarlarına genel olarak bakıldığında, öğretmenler baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:118) *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci derece sıklıkta (N:100) *davranışın nedenini araştırma* stratejisi ile *aile ile iletişim kurma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:85) *olumlu iletişim* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Öğrencilerin sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok % 16,7 oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci olarak %13,4 oranla *aile ile iletişim kurma* stratejisini, üçüncü olarak da %13,1 oranla *sözlü uyarı* stratejisini kullanmaktadırlar.

Açık uçlu sorulara verilen cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında Tablo-2'de görüldüğü üzere *toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları* kapsamında öğretmenlerin, (N:22) öğretmenin görüşüyle en çok *ödevlerini eksik ya da hiç yapmama* davranışı ile karşılaştıkları görülmektedir. Bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *ceza verme ve sözlü uyarı* stratejilerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *sorumluluk verme* gibi strateji de kullandıkları saptanmıştır. Konuyla ilgili olarak Ö-19 rumuzlu katılımcı:

“Şikâyetçi olduğum konuların başında öğrencilerimin ödev yapmama ve sorumluluk almamaları geliyor. Çözüm için ailelerle iletişim kurup çocuklarına gereken ilgiyi göstermelerini istiyorum”

ifadesini kullanırken,

Ö-60 rumuzlu katılımcı ise

“Öğrencilerimin birçoğu ödevleri zamanında yapmıyor. Sözlü uyarılarda bulunuyorum yeri gelince ceza da veriyorum” söyleminde bulunmuştur.

Nitel bulgular, *sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışları* kapsamında genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin en çoktan en aza doğru *aile ile iletişim kurma, sözlü uyarı, ceza verme*, stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Bu durum nicel bulgular ile karşılaştırıldığında katılımcıların baş etme stratejileri konusunda yalnız *aile ile iletişim kurma*

stratejisi konusunda ortak görüş bildirdikleri saptanmıştır. Nicel bulgularda en sık kullanılan diğer iki baş etme stratejisi ise *davranışın nedenini araştırma* ve *davranışın nedenini araştırma* olmuştur.

Derse İlgili Eksikliği Şeklinde Görülen Davranışlar

Tablo-7: Öğretmen Görüşlerine Göre Öğrencilerin Derse İlgili Eksikliği Şeklinde Görülen Davranışları Karşısında Öğretmenlerin Baş Etme Stratejilerini Kullanım Oranlarının Dağılımı

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞ ETME STRATEJİLERİ														
En sık kullanılan (1) İkinci derece sıklıktaki (2) Üçüncü derece sıklıktaki (3)		Beden Dili Ve Sözsüz İletişim	Sözlü Uyarı	Ceza Verme	Davranışın Nedenini Araştırma	Özdeşim Kurma	Görmezden Gelme	Aile İle İletişim Kurma	Model Olma	Öğretim Temelli Düzenleme	Önlemlsel Yaklaşım	Davranış Düzenleme	Olumlu İletişim	TOPLAM
Derse İlgili Eksikliği Şeklinde Görülen İstenmeyen Davranışlar														
Derste uyuma	1	29	37	4	28	3	4	22	2	4	9	3	5	150
	2	7	18	6	33	10	3	10	7	16	14	6	20	150
	3	10	11	4	10	12	8	35	6	13	5	18	18	150
TOPLAM		46	66	14	71	25	15	67	15	33	28	27	43	450
YÜZDELİK ORAN	%	10,2	14,7	3,1	15,8	5,6	3,3	14,9	3,3	7,3	6,2	6	9,6	100
Derslerde ders dışı şeylerle uğraşma	1	45	33	0	17	0	5	9	0	15	15	11	0	150
	2	12	36	13	33	5	6	10	4	6	8	15	2	150
	3	12	8	14	2	4	9	20	5	21	19	25	11	150
TOPLAM		69	77	27	52	9	20	39	9	42	42	51	13	450
YÜZDELİK ORAN	%	15,3	17,1	6	11,6	2	4,5	8,7	2	9,3	9,3	11,3	2,9	100
Sınıfta hayal kurup öğretmene boş boş bakma	1	45	23	4	15	1	19	5	1	16	16	2	3	150
	2	14	31	4	23	10	12	11	9	6	6	23	1	150
	3	11	8	6	18	3	4	12	2	27	16	23	20	150
TOPLAM		70	62	14	56	14	35	28	12	49	38	48	24	450
YÜZDELİK ORAN	%	15,6	13,8	3,1	12,4	3,1	7,8	6,2	2,7	10,9	8,4	10,7	5,3	100
Çalışmalarda yavaş davranıp zaman kaybetme	1	29	25	10	11	0	14	0	9	12	20	16	4	150
	2	10	31	1	23	9	7	2	20	4	13	17	13	150
	3	11	10	9	16	4	11	14	5	12	15	22	21	150
TOPLAM		50	66	20	50	13	32	16	34	28	48	55	38	450
YÜZDELİK ORAN	%	11,1	14,7	4,4	11,1	2,9	7,1	3,6	7,6	6,2	10,7	12,2	8,4	100
GENEL KULLANIM ORANLARI	1	148	118	18	71	4	42	36	12	47	60	32	12	600
	2	43	116	24	112	34	28	33	40	32	41	61	36	600
	3	44	37	33	46	23	32	81	18	73	55	88	70	600

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

TOPLAM		235	271	75	229	61	102	150	70	152	156	181	11	180
YÜZDELİK ORAN	%	13,1	15,1	4,2	12,7	3,4	5,7	8,3	3,9	8,4	8,7	10,0	6,5	100

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin *derse ilgi eksikliği* şeklinde görülen davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım oranlarına bakıldığında, öğrencilerin derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışlarından *derste uyuma* davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:37) *sözlü uyarı* stratejisini, (N:35) *aile ile iletişim kurma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:33) *davranışın nedenini araştırma* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Derste uyuma durumu karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok % 15,8 (N:71) oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci olarak %14,9 (N:67) oranla *aile ile iletişim kurma* stratejisini, üçüncü olarak da %14,7 (N:66) oranla *sözlü uyarı* stratejisini kullanmaktadırlar.

Tablo 7'ye göre öğrencilerin *derse ilgi eksikliği* şeklinde görülen davranışları karşısında öğretmenlerin kullandığı diğer baş etme stratejilerinin kullanım sıklığı en çoktan en aza doğru derslerde ders dışı şeylerle uğraşma davranışı karşısında beden dili ve sözsüz iletişim, sözlü uyarı ve davranış düzenleme; sınıfta hayal kurup öğretmene boş boş bakma davranışı karşısında beden dili ve sözsüz iletişim, sözlü uyarı ve öğretim temelli düzenleme; çalışmalarda yavaş davranıp zaman kaybetme davranışı karşısında beden dili ve sözsüz iletişim, sözlü uyarı ve davranış düzenleme şeklinde gerçekleşmiştir.

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini kullanım miktarlarına genel olarak bakıldığında, öğretmenler baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta (N:148) *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini, ikinci derece sıklıkta (N:116) *sözlü uyarı* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta (N:88) *davranış düzenleme* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Öğrencilerin derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok % 15,1 oranla *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak %13,1 oranla *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini, üçüncü olarak da %12,7 oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini kullanmaktadırlar.

Açık uçlu sorulara verilen cevaplardan elde edilen verilere bakıldığında Tablo-2'de görüldüğü üzere derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışlar kapsamında öğretmenlerin, (N:21) öğretmenin görüşüyle en çok *dikkat dağınıklığı* davranışı ile karşılaştıkları görülmektedir. Bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *dersi etkin işleme* ve *öğretim temelli düzenleme* stratejilerini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *dersi etkin işleme* ve *sorumluluk verme* gibi stratejiler de kullandıkları saptanmıştır. Konuyla ilgili olarak Ö-22 rumuzlu katılımcı:

“Genellikle bütün öğrencilerin sorunu dikkat eksikliğidir. Bu konuda elden geldikçe sınıfta hareketli olmayı, görsel işitsel materyal kullanmaya çalışıyorum. Sınıf öğretmeni olduğum için daha çok çocuğa görelilik ilkesini kullanmaya çalışıyorum. Özellikle bu yıl ilkokula başlama yaşı bir yaş geriye alındığı için 1.sınıfa başlayan çocuklar için daha çok görsel materyal kullanıyorum” ifadesini kullanmıştır.

Nitel bulgular, *derse ilgi eksikliği* şeklinde görülen davranışlar kapsamında genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin en çoktan en aza doğru *öğretim temelli düzenleme*, *sorumluluk verme* *sözlü uyarı*, stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Bu durum nicel bulgular ile karşılaştırıldığında katılımcıların *sözlü uyarı* stratejisi konusunda ortak görüş bildirdikleri saptanmıştır. Nicel bulgularda en sık kullanılan diğer baş etme stratejisi ise *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisi olmuştur.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Genel kullanım oranlarına ilişkin kullanım düzeyleri

Tablo-8: Öğretmenlerin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Baş Etme Stratejilerini Sıklık Derecelerine Göre Genel Kullanımlarının Oranlarının Dağılımı

İSTENMEYEN DAVRANIŞLARLA BAŞ ETME STRATEJİLERİ														
En sık kullanılan (1) İkinci derece sıklıktaki (2) Üçüncü derece sıklıktaki (3)		Bedensel Dili Ve Sözsüz İletişim	Sözlü Uyarı	Ceza Verme	Davranışın Nedenini Araştırma	Özdeşim Kurma	Görmezden Gelme	Aile İle İletişim Kurma	Model Olma	Öğretim Temelli Düzenleme	Önlensel Yaklaşım	Davranış Düzenleme	Olumlu İletişim	TOPLAM
İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLA RI	1	628	726	129	630	174	210	179	93	98	381	162	189	3600
	%	17,44	20,16	3,60	17,50	4,83	5,83	4,97	2,60	2,72	10,6	4,50	5,25	%100
	2	294	557	140	599	256	218	342	207	93	248	341	304	3600
	%	8,16	15,47	3,90	16,65	7,11	6,05	9,50	5,75	2,60	6,90	9,47	8,44	%100
	3	186	272	244	366	130	202	497	251	205	366	473	408	3600
	%	5,16	7,55	6,77	10,15	3,60	5,60	13,80	6,97	5,70	10,2	13,1	11,4	%100
TOPLAM		1108	1555	513	1595	560	630	1020	551	396	48	976	901	10800
YÜZDE ORANI %		10,25	14,4	4,75	14,76	5,2	5,8	9,44	5,1	3,7	9,2	9,0	8,4	%100

Öğretmen görüşlerine göre *istenmeyen öğrenci davranışları* karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini genel kullanım oranlarına bakıldığında, öğretmenler baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta % 20,16 oranla en çok *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci derece sıklıkta % 16,65 oranla en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta % 13,80 oranla en çok *aile ile iletişim kurma* stratejisini kullandıkları görülmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok % 14,76 oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci olarak %14,4 oranla *sözlü uyarı* stratejisini, üçüncü olarak da %10,25 oranla *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini kullanmaktadırlar. Açık uçlu sorulara verilen cevaplardan elde edilen verilere genel olarak bakıldığında Tablo-2’de görüldüğü üzere istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenler, baş etme stratejilerinden en çok (N: 75) *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak (N: 44) *ceza verme* stratejisini, üçüncü olarak (N: 34) *görmezden gelme* stratejisini kullanmışlardır. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak, *sınıf kuralı oluşturma*, *idare ile iletişim*, *rehberlik servisi ile iletişim*, *doğru olanı ödüllendirme*, *yer değişikliği* ve *dersi etkin işleme* baş etme stratejilerini de kullandıkları görülmektedir.

Nitel bulgular, *istenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullanılan baş etme stratejileri* kapsamında genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin en çoktan en aza doğru *sözlü uyarı*, *ceza verme*, *görmezden gelme* stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Bu durum nicel bulgular ile

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

karşılaştırıldığında katılımcıların *sözlü uyarı* stratejisi konusunda ortak görüş bildirdikleri saptanmıştır. Nicel bulgularda en sık kullanılan diğer baş etme stratejileri ise *davranışın nedenini araştırma ve aile ile iletişim kurma* stratejileri olmuştur.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmada nitel bulgular, *istenmeyen öğrenci davranışları karşısında kullanılan baş etme stratejileri* kapsamında genel olarak değerlendirildiğinde öğretmenlerin en çoktan en aza doğru *sözlü uyarı, ceza verme, görmezden gelme* stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Bu durum genel olarak değerlendirilen nicel bulgular ile karşılaştırıldığında katılımcıların *sözlü uyarı* stratejisi konusunda ortak görüş bildirdikleri saptanmıştır. Nicel bulgularda en sık kullanılan diğer baş etme stratejileri ise *davranışın nedenini araştırma ve aile ile iletişim kurma* stratejileri olmuştur. Araştırma bulguları istenmeyen öğrenci davranışları kapsamında tema tema değerlendirildiğinde nitel ve nicel bulgular konusunda katılımcıların ortak görüş bildirdikleri baş etme stratejileri ise, *dersin akışını engelleyen davranışlar* kapsamında *sözlü uyarı* stratejisi; *kişi ve kişilere zarar verici davranışlar* kapsamında *sözlü uyarı ve aile ile iletişim kurma* stratejileri; *öğrencilerin toplumsal beklentilere uygun olmayandavranışları* kapsamında ortak görüş bildirmediikleri; *sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışları* kapsamında *aile ile iletişim kurma* stratejisi; *derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışlar* kapsamında *sözlü uyarı* stratejisi olduğu saptanmıştır. Gerek genel değerlendirme de gerekse tema tema değerlendirmede *sözlü uyarı* stratejisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durum ise nitel verilerin nicel verileri kısmen desteklediği ya da açıkladığı şeklinde yorumlanabilir.

Öğretmen görüşlerine göre öğrencilerin dersin akışını engelleyen davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta en çok *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini, ikinci derece sıklıkta en çok *sözlü uyarı* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta en çok *davranış düzenleme* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin dersin akışını engelleyen davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında ise öğretmenler en çok *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Nitel verilere bakıldığında ise dersin akışını engelleyen davranışlar kapsamında öğretmenlerin en çok *kendi aralarında* konuşma davranışı ile karşılaştıkları ve bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *ceza verme*, ikinci olarak da *sözlü uyarı* stratejilerini kullandıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *sınıf kuralı oluşturma, yer değişikliği yapma ve sorumluluk verme* gibi stratejiler de kullandıkları görülmektedir. Bu kapsamda Kılıç (2009) yaptığı araştırmada öğretmenlerin karşılaştıkları dersin akışını engelleyen istenmeyen davranışlar karşısında en çok kullandıkları baş etme yollarını “birebir konuşma, sözlü uyarı, kuralları hatırlatma, ailesiyle görüşme, ben dili kullanma” şeklinde sıralamıştır. Korkmaz (2007) ise yaptığı çalışmada en çok karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarının; “arkadaşını şikayet etme, dersin akışını bozma ve izinsiz konuşma” olduğunu tespit etmiştir. Öğretmenlerin sıklıkla başvurdukları yöntemler ise kısa vadeli iyileştirici müdahalelerdir.

Öğrencilerin kişi ve kişilere zarar verici davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta en çok *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci derece sıklıkta en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta en çok *aile ile iletişim kurma* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin kişi ve kişilere zarar verici davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak oranla *davranışın nedenini araştırma* stratejisini kullanmaktadırlar. Nitel verilere bakıldığında ise kişi ve kişilere zarar verici davranışları kapsamında en çok *arkadaşlarını rahatsız etme davranışı* ile karşılaştıkları görülmüştür. Bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *sözlü uyarı* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *yer değişikliği yapma, sorumluluk verme ve doğru davranış*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

ödüllendirme gibi stratejiler de kullandıkları görülmektedir. Bu kapsamda Özen (2009) öğretmen adayları üzerinde yaptığı araştırmasında en sık karşılaşılan istenmeyen öğrenci davranışlarını arasında “izin almadan ve yüksek sesle konuşmak, kavgaya etmek, dikkat çekmeye çalışmak ve küfürlü konuşma”nın yer aldığını ve öğretmenlerin en çok başvurdukları başa çıkma stratejilerinin “sözlü uyarı, göz teması kurma ve sınıf kuralları oluşturma” olduğunu bildirmiştir. Çalışma sonuçlarına göre öğretmenlerin kişi ve kişilere zarar verici davranışlar karşısında aileleri de sürece katarak daha kalıcı çözümler bulmaya çalıştıkları görülmektedir.

Öğrencilerin toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci derece sıklıkta en çok yine *davranışın nedenini araştırma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta en çok *aile ile iletişim kurma* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci olarak *aile ile iletişim kurma* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Nitel verilere bakıldığında ise toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları kapsamında en çok *arkadaşlarına lakap takıp alay etme* davranışı ile karşılaştıkları görülmektedir. Bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *sözlü uyarı* stratejisini kullandıkları görülmektedir. Bu kapsamda Türnüklü ve Yıldız (2002) ilköğretim birinci kademedeki çalışan sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve baş etme stratejilerini belirlemek için yaptığı çalışmada, öğretmenlerin en sık rahatsızlık duyduğu istenmeyen davranışlar “arkadaşlarına küfür etme, fiziksel saldırıda bulunma, hırsızlık, yalan söyleme, okul araç ve gereçlerine zarar verme”dir. Öğretmenlerin kullandıkları baş etme stratejilerini ise, “göz kontağı kurma, öğrenciyle konuşmak, sınıf kurallarını hatırlatmak, derse teşvik etmek” olduğunu belirtmiştir.

Öğrencilerin sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci derece sıklıkta en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisi ile *aile ile iletişim kurma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta en çok *olumlu iletişim* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin sorumluluklarını gerektiği gibi yapmama ile ilgili davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci olarak *aile ile iletişim kurma* stratejisini kullanmaktadırlar. Nitel verilere bakıldığında ise toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışları kapsamında en çok *ödevlerini eksik ya da hiç yapmama* davranışı ile karşılaştıkları görülmüştür. Bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *ceza verme ve sözlü uyarı* stratejilerini kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *sorumluluk verme* gibi strateji de kullandıkları görülmektedir. Bu kapsamda Beşdok (2007), öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı en çok kullandıkları yöntemlerin, “davranışı görmezden gelme, doğru davranışı ve olumlu sonucu belirtme, okul yönetimi ile görüşme, aile ile görüşme, rehberlik servisi ile görüşme, fiziksel ceza verme” olduğunu bildirmiştir.

Öğrencilerin derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışları karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta en çok *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini, ikinci derece sıklıkta en çok *sözlü uyarı* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta en çok *davranış düzenleme* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak *beden dili ve sözsüz iletişim* stratejisini kullanmaktadırlar. Nitel verilere bakıldığında ise derse ilgi eksikliği şeklinde görülen davranışları kapsamında en çok *dikkat dağınıklığı* davranışı ile karşılaştıkları görülmüştür. Bu istenmeyen davranış karşısında ise en çok *dersi etkin işleme ve öğretim temelli düzenleme* stratejilerini kullandıkları görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak *dersi etkin işleme ve sorumluluk*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

vermegibi stratejiler de kullandıkları görülmüştür. Bu kapsamda Elban (2008), yaptığı araştırmada ilköğretim ikinci kademede öğretmenlerinin en sık karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarının “*dersi dinlememek, derse hazırlıksız gelmek ve kavga etmek*” olduğunu bildirmiştir. Öğretmenlerin kullandıkları baş etme stratejilerinin ise; “*dersi öğrencinin dikkatini çekici şekilde işlemek, öğrenciyle birebir ilgilenmek, olumlu davranışlarda öğrenciyi ödüllendirmek, okul – aile ve öğretmenin işbirliği içerisinde olması*” olduğunu saptamıştır. Ayrıca Elban (2008) öğretmenlerin, öğrencinin dikkat eksikliği şeklinde görülen davranışları karşısında derse karşı ilgiyi artırıcı, öğrenci katılımını sağlayan ve öğrenciyi devamlı aktif kılan stratejiler kullanması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğrencilerin *istenmeyen öğrenci davranışları* karşısında öğretmenlerin baş etme stratejilerini sıklık derecelerine göre genel kullanım oranlarına bakıldığında, öğretmenler baş etme stratejilerinden birinci derece sıklıkta en çok *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci derece sıklıkta en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisini ve üçüncü derece sıklıkta en çok *aile ile iletişim kurma* stratejisini kullandıkları görülmektedir. İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında *genel oranlara* bakıldığında öğretmenler en çok *davranışın nedenini araştırma* stratejisini, ikinci olarak *sözlü uyarı* stratejisini kullandıkları görülmüştür. Tolunay (2008) öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışları “*söz almadan konuşma, gürültü yapma, derse ilgisiz kalma ödev yapmama, lakap takma, kaba ve küfürlü konuşma*” şeklinde tespit etmiştir. Bu duruma karşı öğretmenlerin en fazla “*sözlü uyarma, öğrenciyle bireysel görüşme, kuralları hatırlatma ve sorumluluk verme*” stratejilerine başvurduklarını tespit etmiştir. Nitel verilere genel olarak bakıldığında ise öğretmenler istenmeyen öğrenci davranışları karşısında baş etme stratejilerinden en çok *sözlü uyarı* stratejisini, ikinci olarak *ceza verme* stratejisini kullanmışlardır. Ayrıca öğretmenlerin anket formunda yer alan baş etme stratejilerinden farklı olarak, *sınıf kuralı oluşturma, idare ile iletişim, rehberlik servisi ile iletişim, doğru olanı ödüllendirme, yer değişikliği ve dersi etkin işleme* gibi baş etme stratejileri de kullandıkları görülmektedir.

Çalışmanın alt boyutlarında elde edilen nitel ve nicel veriler birkaç farklılık dışında büyük ölçüde birbirini desteklemektedir. Farklılıklar içerisinde en göze çarpanı ise nicel sonuçlarda ceza verme stratejisi ön planda değilken nitel verilerde ceza verme stratejisinin ön plana çıkması olmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğretmenlere şu önerilerde bulunulabilir;

(i) Öğretmenler istenmeyen davranışlar karşısında kısa vadeli sözel uyarılar yerine uzun vadede davranışın nedenini araştırma yoluna gitmelidir.

(ii) Öğretmenler, öğrencilerin istenmeyen davranışlarının düzeltilmesi noktasında aile, okul ve rehberlik servisinin eşgüdüm içerisinde çalışmasını sağlamalıdır.

(iii) Öğretmen sınıfta “sen dili” yerine “ben dili” kullanmalı.

(iv) Öğretmenin derse hazırlıksız gelmesi istenmeyen davranışlara yol açabilir, öğrencilerin ilgisi ve dikkati azalabilir. Bu yüzden öğretmenler derslere ön hazırlık yaparak katılmalıdır.

(v) İstenmeyen davranışla baş etmede ceza en son kullanılacak yöntem olmalıdır.

KAYNAKÇA

ALPTEKİN, A., ASLAN, Ş., DÜNDAR, U. ve SARAÇ, N. (2011). *Öğretmenlerin beden eğitimi dersinde ortaya çıkan istenmeyen davranışlara karşı kullandıkları yöntemler*. 7.Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi, Van.

- ARABACI, İ. B. (2005). Öğretme-öğrenme sürecine öğrencilerin katılımı ve sınıfta demokrasi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 316, 21-27.
- ATAMAN, A. (2003). Sınıfta iletişimde karşılaşılan davranış problemleri. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*.1(3),251-263.
- BALCI, A. (2010). *Sosyal bilimlerde araştırma (yöntem, teknik ve ilkeler)*. (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- BARTH, R. S. (2002). The culture builder. *Educational Leadership*, 59(8),6-11.
- BAŞAR, H. (1999). *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- BOSWORTH, K. (2000). Protective schools: linking drug abuse prevention with student success. a guide for educators, policy makers and families. *Arizona Univ., Tucson. Coll. of Education*, ERIC, ED 445310, p.135
- BEŞDOK, D. (2007). *Ortaöğretim öğretmenlerinin sınıf yönetiminde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını önleyebilme yeterliklerinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- BÜYÜKÖZTÜRK Ş., ÇAKMAK, E.K., AKGÜN Ö.E., KARADENİZ, Ş. ve DEMİREL, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri (11. Baskı)*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- CELEP, C. (2004). *Sınıf yönetimi ve disiplini*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- ÇELİK, V. (2002). *Sınıf yönetimi*. Nobel Yayın Dağıtım.
- CRESWELL, J.W. (2013). *Araştırma deseni*. (Çev. Ed. S. B. Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- DANAOĞLU, G. (2009). *Sınıf ve branş öğretmenlerinin ilköğretim 5. sınıflarda karşılaştıkları istenmeyen davranışlar ve bu davranışlarla baş etme stratejileri*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- DİRANNA, K., & S. LOUCKS H. (2001). Designing program for teacher leadsers:the case of the california science implementation network. *Mathematics, and Environmental Education*, ERIC, ED 465590, 25p.
- ELBAN, L. (2009). *İlköğretimdeki öğretmenlerin istenmeyen öğrenci davranışlarıyla karşılaşma ve çözüm bulma durumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ERDOĞAN, İ. (2003). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- GÜLEÇ, S. ve ALKIŞ, S. (2004). Öğretmenlerin sınıf ortamında kullandıkları davranış değiştirme stratejileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 247-266.
- HABERMAN, M. (1994). Gentle teaching in a violent society. *Educational Horizon*,72(3), 131-35.
- HOMANA, G., & BARBER, C. (2006). Assessing school citizenship education climate: implications for the social studies. *Circle Working Paper*, (48), 16p.
- KILIÇ, Ö.Z. (2009). *İlköğretim öğretmenlerinin duygusal zekâ düzeyleriyle öğrencilerin istenmeyen davranışlarını algılamaları ve başa çıkma yöntemleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış Doktora Tezi,Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- KOCABEY, A. (2008). *2005 İlköğretim programının uygulanması sırasında sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

- KORKMAZ, M. (2007). *İlköğretim ve ortaöğretim basamağında beden eğitimi derslerinde öğretmenlerin sınıf yönetimi süreçlerinde karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların önlenmesinde kullanılan önlem ve teknikler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- KORKMAZ, İ. (2005). İstenmeyen davranışların önlenmesi. (Ed.:Zeki Kaya), *Sınıf yönetimi*, Ankara: Pegem.
- LEE, K. (2006). Online learning in primary schools: designing for school culture change. *Educational Media International*, 43(2), 91-106.
- LITTLE, J. W. (1982). Norm of collegiality and experimentation: workplace conditions of school succes. *American Educational Research Journal*, 19 (3), 325-340.
- MİLES, M. B., & HUBERMAN, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- NEYİŞCİ-KARAKAŞ, B. (2005). *İlköğretim birinci kademe öğrencilerinde gözlenen istemeyen davranışlar ve öğretmenlerin bunlarla başa çıkma yöntemleri*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- ÖZER, G. (2009). *Öğretmen adaylarının sınıf içinde gözlemledikleri istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlarla baş etmede kullanılabilecek stratejilere ilişkin görüşler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- ÖZTÜRK, B. (2005). Sınıfta istenmeyen davranışların önlenmesi ve giderilmesi. (Ed., Emin Karip), *Sınıf yönetimi*, Ankara: Pegem A Yayıncılık
- PALA, A. (2005). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını önlemeye dönük disiplin modelleri. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13, 171-179.
- SADIK, F. (2006). *Öğrencilerin istenmeyen davranışları ve bu davranışlarla baş edilme stratejilerinin öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre incelenmesi ve güvengen disiplin modeli temele alınarak uygulanan eğitim programının öğretmenlerin baş etme stratejilerine etkisi*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- SARITAŞ, M. (2006). Öğretmen adaylarının değerlendirmelerine göre sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarını değiştirmek ve düzeltmek amacıyla yararlanılan stratejiler. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 167-187.
- SARITAŞ, M. (2000). Sınıf yönetimi ve disiplinle ilgili kurallar geliştirme ve uygulama. (Ed., Leyla Küçükahmet). *Sınıf yönetiminde yeni yaklaşımlar*, 47-90. Ankara: Nobel.
- SARPKAYA R. (2010). *Sınıf yönetimi*. İhtiyaç Yayıncılık.
- SÖNMEZ, V. ve ALACAPINAR, G. F. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı yayıncılık.
- SEZGİN, F. ve DURAN, E. (2010). İlköğretim okulu öğretmenlerinin öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik önleme ve müdahale yöntemleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 147-168.
- ŞAHİN, O. (2005). *İlköğretim I. kademe 5. sınıf öğrencilerinin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesi ve bu davranışlara ilişkin öğretmenlerin kullandıkları*

çözüm stratejileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

TERZİ, A.R. (2002). Sınıf yönetimi açısından etkili öğretmen davranışları. *Milli Eğitim Dergisi*, (155-156), 15-16.

TOLUNAY, A. (2008). *Sınıf öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara karşı kullandıkları baş etme yöntemleri*.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi,Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

TÜRNÜKLÜ, A. ve YILDIZ, V. (2002). Öğretmenlerin öğrencilerin istenmeyen davranışlarıyla başa çıkma stratejileri. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 284, 22-27.

WILLIAMS, R. A., & CLOUSE, R. W. (1991). Humor as a management technique: its impact on school culture and climate. *N/A,ERIC*, ED337866, 48p.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

